

NORSK NETTVERK
- Veiledning for nyutdannede lærere

ÅRSMELDING

Høst 2008-Vår 2009

Forkortet utgave

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Tabell: Tall i de ulike regionene	4
Region: Agder	6
Region: Hedmark og Oppland	7
Region: Hordaland.....	8
Region: Nordland.....	9
Region: Nord-Trøndelag	10
Region: Oslo og Akershus.....	11
Region: Rogaland.....	12
Region: Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal.....	13
Region: Sør-Trøndelag.....	14
Region: Telemark, Østfold, Vestfold, Buskerud	16
Region: Troms og Finnmark	18

Forord

Dette er en forkortet utgave av årsmeldingen for skoleåret 2008/2009 fra tiltaket veiledning for nyutdannede lærere. Årsmeldingen viser en oversikt over mål, innhold, organisering og omfang av de regionale programmene veiledningsprogrammene. I Norge utvikles tiltaket lokalt og regionalt i samarbeid mellom lokale/regionale aktører i sektoren og universitet/høgskoler som gir lærerutdanning i hver region. De 11 regionale programmene viser et mangfold av modeller for oppfølging av nye førskolelærere og lærere i barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Tiltaket "Veiledning for nyutdannede lærere" og "Nettverk for veiledning av nyutdannede lærere" finansieres av Kunnskapsdepartementet. Utdanningsdirektoratet leder arbeidet, arrangerer årlige nasjonale konferanser og har etablert en ressursgruppe som består av representanter fra Kunnskapsdepartementet, KS, Utdanningsforbundet, Skolenes Landsforbund og representanter fra fylkesmannembetene.

Nettverket veiledning av nyutdannede lærere består av kontaktpersoner som arbeider med oppfølging av nyutdannede ved universitet og høgskoler som gir lærerutdanning, eller ansatte som forsker på feltet. Nettverket utgir årlig resultatrappporter og årsmeldinger. I tillegg bidrar kontaktpersonene i nettverket med ulike former for dokumentasjon og forskning på feltet. Vi viser til nettverkets nettside <http://veiledning-nyutdannede.hit.no/> der man kan finne mer informasjon om arbeidet i programmene og i nettverket, samt rapportene i sin helhet.

Høgskolen i Telemark leder nettverket. Vi har bearbeidet rapportene fra de ulike regionene og samlet disse i denne årsmeldingen for 2008-2009.

Notodden, 01. september 2009

Eva Bjerkholt

Faglig koordinator
Høgskolen i Telemark

Tonje Brokke

Administrativ koordinator
Høgskolen i Telemark

Tabell: Tall i de ulike regionene

Program: Veiledning for nyutdannede lærere i barnehage og skole	Sum	Region Agder	Region Hedmark og Oppland	Region Hordaland	Region Nordland	Region Nord- Trøndelag	Region Oslo og Akershus	Region Rogaland	Region Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Region Sør-Trøndelag	Region Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold	Region Troms og Finnmark
Tittel		Mentor A	Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny i Hordaland	Veiledning av nyutdannede settes i system	Veiledning av nyutdannede allmennlærere	Veiledning av nyutdannede lærere	Mulighetens veiledning for mulighetenes lærere	Nytt på nytt	NY-prosjektet: Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny som lærer	Veiledning av nyutdannede lærere i Nord
Oppstartsår		2005	2004	2004	2004	2005	2003	2002	2004	2002	2003	2003
Høgskoler/ Universitet		HiA	HiHm	UiB, NLA, HiB, HSH	HiBo og HiN	HiNT	HiO	UiS	HSF og HVO	PLU, NTNU HiST-ALT DMMH	HiT, HiOf, HiVe	UiT
Samarbeidende partnere		Utd.dir. Agder- fylkene og KS	Fylkesmann, KS og Utd.- forb.	UiB, NLA, HiB, HSH, Fylkesmann	Fylkesmann, fylkeskomm. kommuner	Fylkesmann, Utd.forb.	NIH, HiAk, UiO, Fylkeskomm., Vgs i Ak.hus	Sola, Sandnes, Hå komm. og Fylkesmann	Fylkesmann, kommuner, fylkeskomm. og KS	Fylkesmann, KS og Utd.forb.	KS, Utd.forb Fylkesmann,	HiTos, HiFm, Samisk Høgskole
Nyutdannede i tiltaket 2008-2009 (noen tall ikke spesifisert)	1168	82	11	154	83	22*	266*	121	52	58	293	56
Barnehager	450	22	4	53	18	3	120	16	35	22	147	40
Grunnskoler	577	34	7	72	51	19	111	105	17	24	124	13
Videregående	141	26		29	14		35			12	22	3
Avgangsstudenter (V-08) ved institusjonene i regionene – totalt (noen tall ikke spesifisert)	3841	259		750	186	208		270	300	685	896	287
Førskolelærerutdanning				65	33						279	58
Allmennlærerutdanning				68	84						291	68
Faglærerutdanning				18	16						106	33
PPU				35	75						220	128
Videreutdanning												
Antall lokale veiledere	684	47	8	78	19	16	85	50	18	15	323	25
Universitet/høgskoleteam			2	11		3		16	6		21	
Lokale veil. får veil.oppl	435	20	3	24	19	16		30			323	30
Komm. med nyutdanna		14			10				10	2	35	6
FOU tilknyttet prosjekt		Ja	Nei	Ja	Ja	Nei			Ja		Ja	ja

*se regionens rapport for spesifikasjon av tall.

Tabell: Antall nyutdannede som har fått veiledning innenfor de ulike programmene per 01.06.09:

Program: Veiledning for nyutdannede lærere i barnehage og skole	Sum	Region Agder	Region Hedmark og Oppland	Region Hordaland	Region Nordland	Region Nord- Trøndelag	Region Oslo og Akershus	Region Rogaland	Region Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Region Sør-Trøndelag	Region Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold	Region Troms og Finnmark
03/04 Barnehage Grunnskole Videregående	131: 72 51 8									29: 14 7 8	102: 58 44 0	
04/05 Barnehage Grunnskole Videregående	406: 182 165 40		19 (uspes)	35: 10 17 8	14: 0 13 1	20: 10 10 0	92: 50 32 10	25: 0 25 0	32: 16 16 0	23: 8 7 8	139: 88 40 11	7: 0 5 2
05/06 Barnehage Grunnskole Videregående	567: 176 295 96	12: 0 12 0	20: 4 16 0	17: 4 9 4	150: 33 105 12	25: 14 11 0	153: 42 48 63	15: 0 15 0	13: 3 10 0	24: 10 5 9	123: 63 57 3	15: 3 7 5
06/07 Barnehage Grunnskole Videregående	619: 167 322 130	25: 10 15 0	13: 3 10 0	60: 12 12 36	58: 0 58 0	10: 7 3 0	208: 60 90 58	21: 0 21 0	22: 8 14 0	47: 21 12 14	140: 46 82 12	15: 0 5 10
07/08 Barnehage Grunnskole Videregående	969: 351 439 179	34: 5 20 9	23: 10 13 0	84: 15 36 33	89: 31 37 21	0	259: 89 84 86	67: 9 58 0	44: 25 19 0	57: 27 22 8	283: 125 139 19	29: 15 11 3
08/09 Barnehage Grunnskole Videregående	1168: 450 577 141	82: 22 34 26	11: 4 7 0	154: 53 72 29	83: 18 51 14	22: 3 19 0	266: 120 111 35	121: 16 105 0	52: 35 17 0	58: 22 24 12	293: 147 124 22	56: 40 13 3
Totalt i programmet: Barnehage Grunnskole Videregående	3890: 1428 1849 594	153: 37 81 35	86: 21 46 0	350: 94 146 110	394: 82 264 48	77: 34 43 0	978: 361 365 252	249: 25 224 0	163: 87 76 0	238: 102 77 59	1080: 527 486 67	122: 58 41 23

Nyutdannede: 82

Veiledere: 47

Mentor A har blitt utviklet gjennom mange år og deltakelsen har økt år for år. Tilbudet til nyutdannende og mentorer i Aust- og Vest Agder ledes av en styringsgruppe bestående av representanter fra fylkesmennene, KS, Utdanningsforbundet og Universitetet i Agder. Ansvarlig for gjennomføringen er Universitetet i Agder. Universitetet har et tett samarbeid med de ulike delene av skole- og barnehagesektoren om Mentor A. Vi har i fellesskap utarbeidet avtaler for deltakelse i Mentor A. Mentor A har en prosjektleder (20 %) og en ansatt i 20 % fram til juni 2009, fra august 2009 økes sistnevnte stilling til 40 %.

Mål:

Målet med Mentor A i 2008 / 2009 har vært å videreutvikle arbeidet slik at det blir et organisert og godt tilbud til alle nyutdannede i begge fylker. Vi har ønsket å styrke FOU-arbeidet og tilbakeføre erfaringene fra Mentor A til lærerutdanningen ved Universitetet i Agder ved at det skulle bli gjennomført en spørreundersøkelse der nyutdannende og mentorer deltok. I Mentor A har vi ønsket, ved siden av å utvide antallet deltakere, også å prøve ut flere modeller for samarbeid mellom skole- og barnehageeiere og Universitetet i Agder. Målet har også vært å gjøre Mentor A kjent i Agder-fylkene gjennom å utarbeide informasjonsmateriell.

I skoleåret 2008 / 2009 har vi jobbet systematisk med målene. Det betyr at vi har gitt tilbud til 82 nyutdannede: Barnehager: 22, grunnskoler: 34, videregående opplæring: 26.

Programmet har vært gjennomført med ulike modeller:

Nyutdannede:

1. Startseminar

1. Alle nyutdannende har deltatt på samlinger med deltakere fra eget nivå: barnehage, grunnskole, videregående skole. Erfaringsutveksling og veiledning
2. De fleste har fått veiledning av mentor på egen arbeidsplass
3. En mentor har også hatt oppfølging av grupper av nyutdannede

Mentorer:

1. Startseminar

2. Mentorforum: Samlinger for mentorer med erfaringsutveksling og input
3. Dagskurs i veiledning

For at vi skal kunne videreutvikle Mentor A har vi gjennomført en spørreundersøkelse om hvilket utbytte deltakerne, både nyutdannende og mentorer har hatt av å delta i Mentor A. Vi har fått gode tilbakemeldinger på Mentor A og samtidig har vi fått nyttig kunnskap om hva nyutdannende trenger veiledning i. Veiledning i klasseledelse, tilpasset opplæring, arbeidsmåter og vurdering er tydelige ønsker fra de nyutdannende og det er også disse temaene de søker veiledning om hos sin mentor. Både lærerutdanning, institutt for pedagogikk og skole- og barnehage eiere har fått informasjon om resultatene av spørreundersøkelsen. Mentor A har egen nettside. I tillegg er det utarbeidet annet informasjonsmateriale i form av plakater og brosjyre.

Nyutdannede: 11

Veiledere: 8

- **Omfanget av nyutdannede som har fått veiledning gjennom tiltaket ved HIHM**

Skoleåret 2008 – 2009 har HIHM har et veiledningsopplegg for 11 nyutdannede lærere og førskolelærere med tilhørighet i Oppland og Hedmark. Førskolelærerne har hovedsakelig gått rett fra utdanning til stillinger som pedagogiske ledere. De nyutdannede lærerne er knyttet til grunnskolen med undervisningsoppgaver på barnetrinnet. 8 lokale veiledere og to veiledere fra Høgskolen har ivare tatt veiledningsbehovet til disse nyutdannede.

- **Beskrivelse av veiledningstiltaket**

De som har deltatt i veiledningen gjennom skoleåret møtte på et oppstartsseminar høsten 2008. Her ble det diskutert forventninger fra de nyutdannede, fra de lokale veilederne, fra skole- og barnehageledere og fra veilederne ved HIHM. Det ble lagt hovedvekt på hver enkelts ansvar for å følge opp tiltaket. Deltakerne ble introdusert for veiledningsformen ”Problemrettet veiledning i gruppe”, som er den veiledningsformen vi tidligere har benyttet, og som vi har positive erfaringer med ved HIHM. Under oppstartsseminaret ble det diskutert videre organisering av veiledningstiltaket med fokus på møtetidspunkt, møteplasser, omfang etc. Vår veiledning er en kombinasjon av individuell veiledning og gruppeveiledning med veileder fra høgskolen tilstede.

- **Implikasjoner av de nyutdannedes erfaringer for det videre arbeidet ved HIHM.**

Erfaringer fra gjennomføringen av tiltaket og konsekvenser for gjennomføring 2009 – 2010:

- Vi har fått gode vurderinger med å dele fellesveiledningen regionalt i en Opplandsgruppe og en Hedmarksgruppe. Avhengig av de nyutdannedes bakgrunn skoleåret 2009 – 2010 vil veileder fra HIHM i større grad reise i tillegg til veiledning på Campus Hamar.
- Vi vil i større grad forberede veiledere som tidligere har vært øvingslærere på veilederrollen ovenfor nyutdannede. Det er viktig å understreke at de nyutdannede ikke er studenter, men kollegaer.
- Det er viktig at gruppene i fellesveiledningen ikke blir for små, slik at HIHM må arbeide mot særlig skole- og barnehageeiere for at de nyutdannede skal føle at de kan reise på veiledning. Her må det understrekes at de nyutdannede får fri, men føler at de ikke kan reise på grunn av ekstra arbeidsbelastning på kollegaer, progresjon i undervisning etc.
- Vi har oppnådd tettere dialog med skoleeiere i Hedmark både kommunalt og fylkeskommunalt gjennom 2008 – 2009, og fortsetter gode samarbeidsprosesser her. Samtidig arbeider vi aktivt for å få til mer forpliktende samarbeid med kommuner i Oppland.

Nyutdannede: 154

Veiledere: 78

Organisering av prosjektet: Høgskolen i Bergen, Høgskolen Stord/Haugesund, Norsk Lærerakademi og Universitetet i Bergen samarbeider om programmet Ny i Hordaland og dekker ulike målgrupper for veiledning av nyutdannede lærere i Hordaland. Videre er andre samarbeidspartnere for prosjektet Fylkesmannen i Hordaland, KS, Hordaland fylkeskommune, kommuner og lokale samarbeidspartnere i bl.a. skoler og barnehager. Totalt har 154 nyutdannede blitt veiledet og 90 lokale veiledere har vært tilknyttet programmet.

Fokus i tiltaket dette året har vært å styrke den nyutdanna sin evne til refleksjon over handling og mestring av utfordringer han/ hun står overfor i yrket. På regionale samlinger utnyttes læringspotensiale som ligger i gruppeveiledning. De nyutdanna har fått innvirkning på planlegging av innhold og arbeidsmåter på regionale samlinger. Tema danner utgangspunkt for utforming av egne problemstillinger for veiledning. Alle institusjoner har gitt tilbud om veilednings kurs til lokale veiledere. Ny i Hordaland har tilbudt et to dagers seminar for alle deltakerne (nyutdanna og lokale veiledere) på Solstrand hotell.

Modell for oppfølging av veiledning. Hver institusjon har hatt regionale samlinger for nyutdanna og lokale veiledere. Institusjonene har reist ut til barnehager og skoler for veiledning ut i fra ønske fra barnehager og skoler. Veiledning av nyutdannede har også foregått digitalt. Alle institusjonene har i tillegg egne studietilbud i veiledning.

Erfaringer fra arbeidet dette året. NLA, HiB og UiB har hatt regionale samlinger med nyutdanna og lokale veiledere, og har fått svært gode tilbakemeldinger på tiltaket. Det har vært noe frafall i deltakelse på regionale samlinger på vårparten. HsH har hatt et "hvileår" der fokuset har vært på å videreutvikle og å planlegge for videre aktivitet i 2009/2010. Spesielle utfordringer er knyttet til rekruttering og til ulik praksis i den lokale veiledningen som tilbys på arbeidsplassen til de nyutdannede.

Oppfølging de nærmeste årene. De deltagende institusjoner vurderer det slik at en har funnet en god form på prosjektet, og ønsker å videreføre de modellene som er i bruk. I og med at det er varslet at alle nyutdannede fra 2010 skal få veiledning, og at de skal ha lokale utdannede veiledere legger Ny i Hordaland opp til å skolere flere veiledere enn en har lyktes med tidligere. Videre arbeides det med å forplikte barnehage- og skoleeiere som deltar i prosjektet til å legge til rett både for den nyutdannede og de lokale veiledere slik at tiltaket får god effekt.

Nyutdannede: 83

Veiledere: 19

Mål for arbeidet

- Implementere lokale veiledningsordninger for nyutdannede i grunnskole, videregående skole og barnehage gjennom direkte påvirkningsarbeid i forhold til eiere, enhetsledere, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner
- Utforske behovet for nyutdannede lærere og førskolelærere har for veiledning i det første yrkesåret og medvirke til å videreutvikle disse
- Samarbeide med barnehage- og skoleeiere i forhold til å utvikle gode introduksjonsordninger for nyutdannede
- Utvikle studiemodeller for lokale veiledere med ansvar for veiledning/mentorordning av nyutdannede
- Belyse lærerutdanningenes utfordring mht at studentene får den kompetanse som yrket krever og påvirke til profesjonsretting av lærerutdanningene
- Dokumentere og formidle kunnskap og erfaringer som bringes fram gjennom prosjektet og tilgrensende aktivitet

Modell for veiledning av nyutdannede lærere

- Veiledningsmøter mellom nyutdannet lærer/førskolelærer og lokal veileder i den enkelte skole og barnehage, eventuelt organisert som kommunale tiltak i områder med få nyutdannede
- Regionale erfarings- og veiledningssamlinger for nyutdannede, lokale veiledere, styrere/rektorer og andre i regi av høgskolene, RKK-kontorene og kommunale skole- og barnehageeiere.
- Høgskolene har utviklet et nettbasert veiledningssystem støttet med midler fra Forskningsrådet. "Lærerforum" (www.laererforum.net/). Dette brukes i veiledningsarbeidet av nyutdannede lærere.
- Utvikle eget informasjonsskriv om prosjektet til alle avgangsstudenter ved høgskolene og til skole- og barnehageeiere.
- Videreføre kontakt og samarbeid med Utdanningsforbundet, KS, skole- og barnehageeiere, RKK og andre med sikte på informasjon om prosjektet og fremme rekruttering av nyutdannede inn i prosjektet. Det satses særlig på rekruttering fra videregående opplæring.
- Dokumentere erfaringene i programmet (for eksempel gjennom forsknings- og utviklingsarbeid) og implementere disse erfaringene i arbeidet med ny lærerutdanning (St.meld.11).

Veilederopplæring

Innenfor tiltaket utvikles en modul som vil inngå i veiledningsstudiet for lærere og førskolelærere. Modulen vil være spisset mot veiledere/mentorer for nyutdannede lærere. Hovedkomponentene i utdanningen vil være begreper, overveielser, kommunikasjon og modeller knyttet til veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere. Veilederutdanningen vil også ses i sammenheng med kompetanseoppbygging i forhold til praksislæreroppgaver.

Region: Nord-Trøndelag

Veiledning av nyutdannede førskolelærere og lærere

*Nyutdannede: 22**

Veiledere:

Mål:

Deltakerne skal:

- forstå veiledningsprosessen som en pedagogisk og faglig lærings- og utviklingsprosess
- få økt forståelse for hvordan veiledning kan fremme refleksjoner over egne erfaringer i en praksisorientert situasjon
- bli bevisst egen rolle som veileder
- utvikle forståelse for betydningen av samspillet mellom veileder og den som blir veiledet
- få kunnskap om veiledningsteorier og deltakende arbeidsmetoder
- kunne gi veiledning i samsvar med fagets verdier, mål og innhold
- kunne organisere, lede og gjennomføre veiledning
- være i stand til å reflektere over og begrunne sin veiledning

Organisering:

Studieåret 2008-2009 har Høgskolen i Nord-Trøndelag primært avgrensa til å få etablert veiledningskompetanse i en kommune (Stjørdal, ca 20.000 innb.). HiNT har organisert samlinger i kommunen, men satte som premiss at dette utviklingsprosjektet eies av barnehage- og skoleeier. I praksis ble det operasjonalisert av oppvekstansvarlig i kommunen.

Samlingene varierte mellom samlinger med nye veiledere og blanda samlinger der både veiledere og nyutdanna var sammen.

Innhold:

HiNT sin rolle var å etablere en grunnforståelse for hva veiledning er og hvordan veiledning kan praktiseres. Hele opplegget forutsatte at alle deltakere skulle møte til samlinger med en eller flere praksishistorier og formulere en utfordring som knyttet seg til denne.

Som metodegrunnlag gjorde vi utstrakt bruk av *perspektivveiledning* og støttet oss godt til Handal og Lauvås sitt teoretiske fundament. Rent praktisk var det hovedsakelig veiledning i grupper som ble benyttet. Skal perspektivveiledning bli et nyttebasert og gjennomførbart verktøy, kreves nitidig trening. Følgelig ble dette en slags hovedøvelse som ble benyttet ved alle samlinger. For best å sikre at dette ble faglig riktig, var vi svært nøye med å håndheve "turene" i prosessen.

Vi gjorde dessuten bruk av PLA- baserte arbeidsmåter (*Participatory Learning and Action*). PLA kan beskrives som en familie av tilnærminger, metoder og atferder som setter folk i stand til å uttrykke og til å analysere realitetene i sine egne liv og livsvilkår.

Ritualiserte kommunikasjonsøvelser ble brukt som anledning for å bringe alles stemme inn i kollektivet. Innsjekk er en slik øvelse og gir godt rom til at den enkelte gir sitt bidrag - enten det er en opplevd hverdagslig meddelelse fra praksis, eller det er noe av personlig art som det er viktig å dele med kolleger.

Nyutdannede: 266

Veiledere: 85

I Oslo og Akershus deltar fire institusjoner i tiltaket Veiledning av nyutdannede lærere: 3 utdanninger på HiO har tiltak for nyutdannede førskolelærere, allmennlærere og faglærere i barnehage og grunnskole. NiH, HiAk og ILS har tiltak for faglærere, hovedsakelig i videregående skole. Institusjonene organiserer veiledningen på ulike måter i samarbeid med skoleeier, skoleleder og de nyutdannede. Institusjonene samarbeider om søknadsprosessen, utforming av rapporter og kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Gruppen møtes jevnlig for erfaringsutveksling om tilbudene, men også om utvikling av informasjonsmateriell, f.eks. en felles brosjyre og felles nettside. Samarbeidet er konstruktivt. HiO koordinerer arbeidet.

Noen erfaringer er felles for de fire institusjonene og her ønsker vi å framheve at veiledning i grupper på tvers av barnehager /skoler i tillegg til veiledning på egen arbeidsplass er vesentlig for kvalitet og stabilitet i læreryrket at lærere det første året i jobb får. Dette har også annen evaluering fastslått er viktig. Nyutdannede gir uttrykk for at de lærer av å lytte og reflektere sammen, at de både opplever støtte til å gå videre med utfordringer på egen arbeidsplass og i vanskelige situasjoner. Dessuten tar de med seg nye måter å takle utfordringer på.

Alle modellene fungerer meget godt som kompetanseheving i lærerutdanningen. Vi som deltar, får hele tiden oppdatert kunnskap om det som skjer i skolen og om hva de nyutdannede strever med, og deler erfaringer med resten av personalet i personalmøter og når pensum og planer diskuteres og i etter- og videreutdanning. Erfaringene har gitt interessant samarbeid mellom studenter, faglærer og øvingslærer om utviklingsområder i praksisopplæringen. Det er svært viktig for utvikling av lærerutdanningen at utdanningsinstitusjonene fortsatt blir en aktiv medspiller i veiledning av nyutdannede lærere, både i samarbeid med skoleledere og i direkte kontakt med de nyutdannede.

Alle tiltakene tar utgangspunkt i de nyutdannedes erfaringer og behov, selv om tiltakene er organisert på ulike måter: individuell- og gruppeveiledning, samlinger på høyskolene og ute på den enkelte skole. Noen tilbyr samlinger med utgangspunkt i temaer, andre bruker ulike veiledningsmetoder for å bearbeide praksiserfaringer og utfordringer den enkelte ønsker fokus på. Det tilbys også nettbaserte opplegg.

Institusjonene i regionen tilbyr også utdanning for veiledere, både med og uten studiepoeng.

Nyutdannede. 121

Veiledere: 50

Universitetet i Stavanger, Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk, har siden oppstarten av "veiledning av nyutdannede lærere" i 2003 samarbeidet med skole- og barnehageeiere om veiledning for nyutdannede lærere i barnehage, skole og videregående opplæring. På bakgrunn av flere års erfaring har vi utviklet en lokal modell for Rogaland om vi har kalt **"Mulighetenes veiledning for mulighetenes lærere"**

Organisering av programmet

Programmet innbefatter følgende måter å organisere arbeidet på:

1. Månedlige veiledningsmøter mellom nyutdannet lærer (individuelt eller i gruppe), lokal- og ekstern veileder som blir avholdt på skolene hvor de nyutdannede lærerne arbeider. Veiledningsmøtene har en tidsramme på 1 til 1 1/2 time. De er forberedt i forkant ved at den nyutdannede sender inn ønsker for samtalen på e-post, og på grunnlag av dette blir veiledningen rammet inn.
 2. Møter mellom den nyutdannede og lokal veileder som foregår i mellomperiodene. Disse møtene er noen ganger planlagte, andre ganger er det behov hos den nyutdannede som bestemmer når de blir tatt.
 - 3. Ulike fellessamlinger: I desember en samling for alle de nyutdannede som er konsentrert rundt temaer ved det å være ny som lærer. Her er de nyutdannede selv viktige bidragsyttere ved å presentere både muntlig og skriftlig.
 - I mars/april en to dagers samling for alle de nyutdannede lærerne, de lokale veilederne, rektorene ved skolene som deltar i tiltaket og representanter fra kommune og fylke. Her er det temaene fra veiledningssamtalene som bestemmer innholdet. Temaene blir belyst gjennom forelesninger, grupper og plenumsdiskusjoner.
4. Det gis et 10 studiepoengs kurs for de lokale veilederne.

Veiledningen skal ikke innbefatte merarbeid for de nyutdannede og de lokale veilederne. I Rogaland er vi kommet fram til at arbeidet skal utløse en ressurs på tre timer pr. måned for hver av dem.

Referansegruppe

Prosjektet/tiltaket har en referansegruppe bestående av kommunerepresentanter, studiekoordinator ved UiS, en rektor, en representant fra fylkesmannen, en representant fra fylkeskommunen, en representant fra KS og studentpedagogene og ansvarlige fra UiS. Det avholdes to møter per semester.

Felles informasjonsmøte ved skolestart

Hvert år inviterer kommunene som deltar til et fellesmøte for de nyutdannede lærerne, lokale veilederne og skolelederne det angår. Møtet gir informasjon om prosjektet og hva de ulike partene skal bidra med. Her blir også funksjonene gjennomgått og utlevert skriftlig.

Nyutdannede: 52

Veiledere: 18

Modellen bygger på ulike former for oppfølging og har eit omfang på ca 30 timar per nyutdanna. Modellen omfattar dagsamlingar der nyutdanna, lokale rettleiarar/fadderar, skuleleiarar/styrarar og fagtilsette frå Høgskulane er til stades, rettleiing i lokalgrupper, individuell rettleiing på arbeidsplass og rettleiing/kontakt på nettet (epost/Classfronter).

På dagsamlingane inviterer vi barnehage-/skuleeigar på kommunenivå, den einskilde barnehage-/skuleleiar, lokale rettleiarar og dei nyutdanna. På første samlinga vert forventningar og målsetjingar for tiltaket avklart. Framdrift og tema for samlingane vert bestemt i samråd med dei impliserte, delvis i løpet av året, men på første samling vert det laga ein grovplan for gjennomføringa.

I rettleiingssekvensane på dagsamlingane er dei nyutdanna, lokale rettleiarar og fagtilsette frå høgskulen til stades, medan eigarar og leiarar har eigne drøftingar med ansvarlege frå høgskulane. Ein legg særleg vekt på dei nyutdanna sine behov i rettleiinga, og tek gjennom heile prosessen utgangspunkt i innmelde problemstillingar frå desse. Om deltakarane ønskjer det, innleier vi frå høgskulen til diskusjon om eit fagleg tema. Dette tek utgangspunkt i problemstillingar som er felles for mange av deltakarane. Det er med på å løfte problemstillingane frå eit privat til eit overordna nivå, med utvida høve til refleksjon.

I lokalgruppene møtest dei nyttilsette, lokale rettleiarar og fagtilsette frå høgskulane i mindre grupper. Tema for samlingane er rettleiing med utgangspunkt i dei nyutdanna sine problemstillingar.

Rettleiing på arbeidsstaden. Dei nyutdanna får rettleiing på arbeidsstaden av lokal rettleiar eller styrar/skuleleiar. Dette er ein del av arbeidsgjevar sitt ansvar for oppfølging og introduksjon. Omfanget av dette varierer noko mellom dei ulike arbeidsstadane. Dei nyutdanna får også tilbod om rettleiing på arbeidsstaden med rettleiar frå høgskulane gjennom året. Her er styrar/skuleleiar med på heile eller delar av rettleiinga.

Rettleiing på nettet: Mellom samlingane vil det vere kontakt mellom høgskulen og dei nyutdanna på e-post og Classfronter. Dei nyutdanna melder inn problemstillingar og ønske for samlingane og dei gir tilbakemeldingar på tema dei ønskjer drøfta.

Til saman har vi fem samlingar med dei nyttilsette i tillegg til tid saman med berre rettleiarar og planleggingsmøte med skulefagleg leiing på kommune -og barnehage/skulenivå. Rettleiinga vert styrt av fagpersonar frå høgskulane og/eller av dei lokale rettleiarane.

Nyutdannede: 58

Veiledere: 15

NY-tiltaket i Sør-Trøndelag omfatter veiledning av førskolelærere, lærere i grunnskolen og lærere i videregående opplæring. I skoleåret 2008–2009 har 22 førskolelærere, 20 lærere i grunnskolen og 12 lærere i videregående opplæring deltatt i veiledningstiltaket. Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) har oppgaven med å tilby veiledning til nye førskolelærere. Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST/ALT) tar oppdraget med å gjennomføre veiledningen av nyutdannede lærere i grunnskolen, mens NTNU/PLUs delprosjekt omfatter nye lærere i videregående skole. Deltakerne fra grunnskolen og videregående opplæring får velge om de ønsker å være tilknyttet i veiledningsprogrammet ved HiST/ALT eller PLU.

Målet med veiledningstiltaket er tredelt: Det skal støtte nyutdannede lærere det første eller andre året i arbeid, det skal bedre og utvikle samhandlingen mellom yrkesfeltet og utdanningsinstitusjonene, samt bidra til kvalitetsutvikling av og relevansen i lærerutdanningene.

Planen for veiledningstilbudet har et omfang på 30 timer. Veiledningen på campus utgjør rundt 20 timer, mens fagdidaktikere (gjelder PLU)/lærere i pedagogikk (gjelder HiST/ALT) gjennomfører den eksterne veiledningen. Deltakerne mottar veiledning ved egen skole/barnehage/SFO. Denne veiledningen har et omfang på rundt 10 timer og skjer i samarbeid med intern veileder (gjelder HiST/ALT og NTNU/PLU). Det skrives avtaler om intern veiledning med skolens leder eller skole-/barnehageeier. I samarbeid med skole-/barnehageeiere sender NY-tiltaket ut invitasjoner til alle videregående skoler i fylket, til alle kommuner og grunnskoler og barnehageeiere og til alle private videregående skoler, grunnskoler i fylket og til barnehager i Trondheim kommune.

Den lokale tilretteleggingen av veiledningen er avgjørende for den nyutdannedes utvikling av lærerrollen. I avtalen med skolens rektorer er det presisert at skolen oppnevner lokal veileder for den nyutdannede i tiltaket. PLU har formulert noen forventninger til involverte i veiledningstiltaket; den nyutdannede, veileder i skolen og veileder fra PLU.

Oppslutningen rundt tiltaket beror i stor grad på tilsettinger av (nye) lærere i fylket. Vi erfarer at det tilsettes svært få nye lærere i videregående opplæring. For grunnskolen er situasjonen noe annerledes. Vi opplever også at de nyutdannede kommer inn i skolen som vikarer, og at skole-/barnehageeiere og skole-/barnehageledere ikke prioriterer denne kategorien lærere når det gjelder veiledning/oppfølging. Behovet for veiledning av de nyutdannede kan synes mindre i videregående opplæring. En skoleleder forklarer dette med å hevde: "I Trondheim er det svært god tilgang på høyt utdannede og dyktige lærere". Samlet sett strever vi fortsatt med å få arbeidsgiver/skoleleder til å peke ut en intern veileder på skolen som har ressurs for å følge opp den nyutdannede. Dette gjelder spesielt i grunnutdanningen. Når det gjelder veiledning av nye lærere i barnehagen/SFO er det en ordning med eksterne veiledere i regionene, og dette gir langt mer forutsigbar og profesjonell veiledningssituasjon.

Kort oppsummert er det våre erfaringer at veiledning av nyutdannede lærere er et viktig insitament i arbeidet med å rekruttere, videreutvikle og beholde nyutdannede lærere. Opplæringslovens § 10-8: *Skoleeigaren har ansvaret for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda*, understreker at

skoleeier har hovedansvaret for å gi nyutdannede og nytilsatte lærere den veiledning og oppfølging de trenger. Vår oppgave er å bistå skoleeier i dette arbeidet, og av den grunn blir den lokale tilretteleggingen og oppfølgingen av stor betydning for den nyutdannede i skole og barnehage.

Nyutdannede: 293

Veiledere: 323

Høgskolene i Telemark, Østfold og Vestfold samarbeider om programmet Ny som lærer i barnehage og skole i regionene Telemark, Østfold, Vestfold og Buskerud. Arbeidet startet høsten 2003, og i 2008-2009 fikk 293 nyutdannede lærere veiledning. Programmet er med på å rette søkelyset mot nyutdannedes spesielle situasjon og bidrar til å utvikle skolen/ barnehagens rutiner og strategier for å ta imot nyutdannede og nyansatte. Mange kommuner har tatt imot utfordringen om å utvikle eller videreutvikle egne introduksjonsprogram i samarbeid med høgskolene slik at de nyutdannede sikres tilstrekkelig informasjon, støtte og veiledning det første året i yrket. Erfaringer fra disse kommunene viser at veiledning av nyutdannede i stor grad er blitt en viktig del av de veiledningstjenester som tilbys gjennom kommunale kompetanse- og fagsentre.

Mål for programmet Ny som lærer:

- Programmet skal fremme kvalitetsutvikling i barnehager, grunnskoler og videregående opplæring.
- Det skal etableres lokale program for mentorskap for nyutdannede i flest mulig kommuner i regionen.
- Erfaringer fra programmet skal formidles til ledelsen, kolleger og studenter ved høgskolene, og bidra til økt studiekvalitet i grunnutdanningene.
- Programmet skal generere ny kunnskap om overgangen fra utdanning til yrke.

Måloppnåelsen for 2008-2009 er tilfredsstillende, men det er fortsatt utfordringer ved etablering av veiledning i mange kommuner. Arbeidet intensiveres i 2009-2010.

Modell for veiledning av nyutdannede lærere

Det er utviklet ulike lokale modeller, men hovedmodellen er at nyutdannede får veiledning individuelt og i grupper av lokale mentorer som er oppnevnt av kommuneadministrasjonen eller styrere/rektorer. Høgskolenes veilederteam har det siste året prioritert gruppeveiledning, siden det er en rasjonell ordning der enheter har flere nyutdannede. Det brukes ulike veiledningsmodeller, bl.a. reflekterende team og strukturerte støttegruppemodeller.

Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2008 -2009

Alle mentorer har fått oppfølging gjennom fagmøter, skoling og veiledning fra høgskolenes team. Nye mentorer har fått opplæring i veiledning, med mulighet til å ta kompetansegivende veilederutdanning, 10 -15 studiepoeng. Erfarne mentorer har veilederkompetanse, 10-30 studiepoeng. Høgskolenes team gir veiledning til nye mentorer, 4 til 6 ganger per år. Erfarne mentorer følges opp etter avtale, og alle har fått etterutdanning organisert som nettverkssamlinger. Teamene har organisert og vært ansvarlig for fagmøter og nettverksmøter med ledere, mentorer og nyutdannede. Møtested har vært høgskolene og i kommunene.

Kommunalt nivå:

Høgskolenes veilederteam har samarbeidet med skole- og barnehageeiere (fylkeskommune, kommune), private barnehageeiere og den enkelte skole/barnehage. Det er inngått intensjonsavtaler på kommunalt nivå og samarbeidsavtaler lokalt med lederne i barnehager og skoler. Mange kommuner har ikke etablert et samarbeid med høgskolene om veiledning. I disse kommunene har høgskolene stått for rekruttering av nyutdannede gjennom direkte kontakt med styrere og rektorer.

Regionalt nivå:

En referansegruppe med representanter fra skoleeier og skolens ledelse, sammen med representanter fra KS, Utdanningsforbundet og Fylkemannen, har vist seg å være betydningsfullt for informasjonsspredning til kommuner i regionen.

Fylkesnivå:

Høgskolenes veilederteam har gjennomført informasjons- og samarbeidsmøter med KS, Utdanningsforbundet, Fylkesmannsembetet og Skolelederforbundet, deltatt i tverretatlige partnerskap og informert rådmannsutvalg og fylkesvise samarbeidsutvalg og programmet "Ny som lærer i barnehage og skole".

Forankring i lærerutdanningene:

Høgskolenes veilederteam deltar i ulike plangrupper og arbeidsgrupper i høgskolene, der kunnskapsdeling om nyutdannedes kompetansebehov er på dagsorden. Programmet har en sentral plass i høgskolenes karrieredager, der studenter, faglig tilsatte og arbeidsgivere får informasjon. Det samarbeides med praksisopplæringen i grunnutdanningene, der nyutdannede møter studenter som del av praksisopplæringen. Praksisbarnehager/-skoler skal ha etablerte veiledningssystemer for nyutdannede. Ved høgskolene i Østfold og Telemark er det gjennomført henholdsvis profesjonsdager, der studenter møter nyutdannede, og mentorprogram for nytilsatte lærerutdannere.

Region: Troms og Finnmark

Veiledning av nyutdannede førskolelærere og lærere i nord

Et felles prosjekt for Høgskolene i Finnmark og Tromsø og Universitetet i Tromsø

Nyutdannede: 56

Veiledere: 25

Vi har valgt å holde fast ved våre mål fra 2003 som omfatter både de nyutdannede, arbeidsplassene, barnehage- / skoleeiere og lærerutdanningsinstitusjonene; vårt overordnede mål er å bidra til økt kvalitet for alle berørte parter.

Modell: Ny i nord – veiledning av nyutdannede i skole og barnehage i Troms og Finnmark 2008 -09

August /oktober	Oktober/ november	Oktober/ desember	Januar	Februar/ mars	Mars/ april	Mai
Veiledning starter, start-samling 7.-8. oktober	Veiledning på arbeidsplassene ved eksterne veiledere	Nettarbeid	Kontakt med veiledere pr telefon	Regional samling, nettarbeid med vekt på litteratur	Veiledning på arbeidsplassene ved eksterne veiledere	Regional samling Slutføring av mappe
Tekst 1	Tekst 2		Tekst 3	Tekst 4	Tekst 5	
Lokal veiledning starter på arbeidsplassen ved arbeidsårets start og pågår hele året. Regelmessige møter med veileder, en erfaren kollega Ekstern veileder fra Høgskolen i Alta eller Universitetet i Tromsø Kontinuerlig kontakt på nettet: veiledning, skriving, litteraturarbeid, uformell kontakt						

I år hadde vi planlagt to felles samlinger, men valgte å endre opplegget. De nyutdannede ønsker og trenger å møte andre i samme situasjon, og det er ikke lett i en grisgrendt landsdel som vår. Vi har derfor arrangert ei felles samling for alle deltakerne og to regionale samlinger. I tillegg møtes alle virtuelt gjennom videokonferanser og nettarbeid.

Årets deltakere: 56 nyutdannede, lærere (16) og førskolelærere (40)

Troms fylkeskommune: Nordreisa videregående skole

Finnmark fylke: Sør-Varanger, Vadsø og Hammerfest kommuner

Troms fylke: Tromsø og Lenvik kommuner, Studentsamskipnaden i Tromsø

27 bestått veiledningsemnet: *Utvikling av lærerprofesjonalitet i en flerkulturell sammenheng*

Erfaringer:

Det er fortsatt store endringer fra år til år mht hvilke skoler/barnehager som deltar. Det blir derfor også mer tilfeldig om vi klarer å bruke eller holde kontakten med tidligere utdannede veiledere. Med store avstander innafor enkelte kommuner er det heller ikke alltid like lett å gjenbruke utdannede veiledere fra tidligere år. Vi registrerer en markert positiv effekt på arbeidsplasser hvor lederne tar ansvar for tilrettelegging og oppfølging av veiledningen. Der de nyutdannede blir stående alene, er det lett å melde seg av – om en støter på problem i løpet av prosjektåret. Vi ser også at det er uheldig at skoler-/barnehager overlater til den nyutdannede å bestemme om en skal delta eller ei.